

Pericopa Noah - „ ... după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:20) [anul 5785]

Unul din cele mai deosebite evenimente din cartea Genezei este povestea Turnului Babel. În Tora ni se povestește despre o perioadă în care toți oamenii vorbeau aceeași limbă și s-au adunat cu toții ca să construiască o clădire uriașă - Turnul Babel. Domnului nu I-a plăcut deloc acest proiect și ca atare I-a împrăștiat pe oameni și le-a amestecat limbile. Această răspândire a adus la formarea națiunilor și la apariția limbilor în lumea antică.

În povestea Turnului Babel noi nu găsim o descriere a națiunilor și a limbilor care au apărut după împrăștierea oamenilor. Însă noi învățăm despre acestea în continuare din Geneza cap. 10 în care sunt enumerate evoluțiile celor trei fii ale lui Noah: Șem, Ham și Iafet. Fiecare dintre ei este descris ca părintele a peste zece națiuni a căror listă apare în continuare.

În acest articol noi ne concentrăm pe faptul că în urma răspândirii fiilor lui Noah și apariția diferitelor națiuni, s-au dezvoltat limbi diferite după cum sunt menționate în cartea Genezei:

- „Fiii lui Iafet [...] din aceștia s-au despărțit insulele neamurilor pe pământurile lor, fiecare după limba sa, după familiile lor, cu neamurile lor” (Geneza 10:2, 5).
- „Aceștia sunt fiii lui Ham, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor cu neamurile lor” (Geneza 10:20).
- „Aceștia sunt fiii lui Șem, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:31).

Această descriere din Tora a fost percepută de mulți ca o poveste mitologică lipsită de orice temelie bazată pe fapte. Noi vom arăta că această percepție este greșită. Descrierile din pericopă sunt adecvate cu ultimele descoperiri ale lingvisticii comparative.

Limbile semitice și hamitice acordate fiilor lui Șem și Ham, sunt toate legate între ele. Ele cuprind între altele: ebraica, akkadiana (împărțită în două dialecte: asiriana în nord și babiloniană în sud), egipteană, arameeană, amonită, moabită și cușitică.

Limbile asociate cu fiii lui Iafet au o caracteristică foarte interesantă - marea dispersare a lor pe distanțe extrem de mari. Aceste limbi care sunt amintite în cartea Genezei sunt răspândite în toată Europa și până la distanțe uriașe în Asia. Ramura europeană ale acestor limbi se întinde din Grecia, prin Germania și până în Spania; ramura asiatică cuprinde țările din Persia prin regatul Madai (nordul Iranului și Afganistanul) până în estul îndepărtat al Indiei Antice (Pakistan).

Din cele scrise despre limbile atribuite fiilor lui Iafet putem deduce că pare a fi o relație de limbaj între limbile fiilor lui Iafet, care includ atât greaca antică și germana antică (Europa) cât și persiana antică și indiana antică (Asia).

O altă întrebare crucială pentru studiul limbilor este zona din care a început răspândirea și diferențierea acestor limbi. Există câteva posibilități – una fiind cea mai adecvată poveștii genezei. Vom descrie cele mai importante pe scurt.

Prima, prin care s-a înțeles această legătură dintre aceste limbi a fost Sanscrita, limba antică sacră a Indiei. În anul 1786 într-o prezentare făcută de filologul și orientalistul britanic William Jones el a prezentat legătura și asemănarea între limba sanscrită și limbile Europei. El a scris următoarele: „Limba sanscrită are o structură remarcabilă chiar dacă este extrem de antică, mai perfectă decât Greaca și mai copioasă decât Latina. Ea conține o afinitate mai copioasă atât în rădăcinile verbelor cât și în gramatica formelor. Niciun filolog n-ar putea să le analizeze pe toate trei fără să înțeleagă că ele provin dintr-o sursă comună, care s-a pierdut”. Printre admiratorii limbii sanscrite au fost și intelectuali români. Cel mai notoriu este Mihai Eminescu în perioada sa pariziană.

Jones a fost primul care a subliniat legătura și chiar origina comună a majorității limbilor europene și o parte a limbilor din Asia de Vest. În anul 1813 a apărut pentru prima oară termenul de „limbi indo-europene”. S-a dovedit că nu numai sanscrita este o limbă asiatică asemănătoare cu limbile europene (în afară de patru limbi: maghiara, fina, estona și limba bască), ci o parte a limbilor asiatice din zonă: persiana și limbile cauzaziene. Acest fapt a dus la apariția a altor două teorii de origine, una fiind mai adecvată listei iafetice din Geneza.

Prima este teoria limbilor cauzaziene ca fiind punctul de origine a limbilor indo-europene. Din această zonă ele s-au răspândit spre est, spre India și spre vest, spre Europa. Inițiatorul acestei teorii a fost lingvistul sovietic N.I. Marr, care a fost de-a lungul întregii vieți consilierul de limbaj al lui Stalin. El era apropiat de limbile cauzaziene fiind de origine gruzină (evreu din Georgia), coleg cu Stalin. Teoria a fost crunt contestată de comunitatea academică internațională, inclusiv cea română, mai ales cea ieșeană.

Între timp, a apărut o nouă teorie compatibilă cu descrierea biblică a fiilor lui Iafet. Teoria a apărut în urma descifrării unei limbi cheie în această chestiune – limba hitită antică, limba uriașei împărății hitite din Anatolia și peste. Tocmai la acestea care sunt cele mai recente teorii în legătură cu originea și conținutul limbilor indo-europene, noi găsim indicii clare în Tora. După Tora, toate limbile vin de la răspândirea fiilor lui Noah și a urmașilor lor după ce potopul s-a potolit. Scrie că barca lui Noe a aterizat pe muntele Ararat, care este în estul îndepărtat al Turciei. De aceea, povestea din Geneza se potrivește cel mai mult cu această teorie „hitită”, mai mult decât cu cea cauzaziană, care nici ea nu este prea departe de această zonă.

Așadar, după această teorie, absolut toată lista iafetică din Tora conține exclusiv limbi indo-europene. Această teorie de existență a unei surse hitite sau anatoliene (nu are nicio legătură cu turca modernă care nu este o limbă indo-europeană), după cum a mai fost numită, a limbilor indo-europene a fost consolidată de un cercetător britanic, profesor de arheologie de la Universitatea din Cambridge, mare specialist la limbi indo-europene, C. Renfrew. El a publicat această teorie în detalii în anul 1987. Ea exista deja din anul 1917, când această limbă antică a fost descifrată. De-a lungul anilor, printre cei care au susținut această teorie sunt și experți români, în frunte cu marele filolog ieșean Gheorghe Ivănescu.

Bineînțeles că nu toți specialiștii sunt de acord cu această teorie. Însă noi, dacă o acceptăm ca fiind cea mai recentă, putem finaliza următoarele: 1. Lista limbilor iafetice din Tora este compatibilă cu familia limbilor indo-europene. 2. Zona Ararat din Turcia, unde a aterizat barca lui Noe este identificată de unii specialiști ca locul de origine a limbilor indo-europene.